

สถานการณ์ทองคำในประเทศไทย ปี ๒๕๖๖

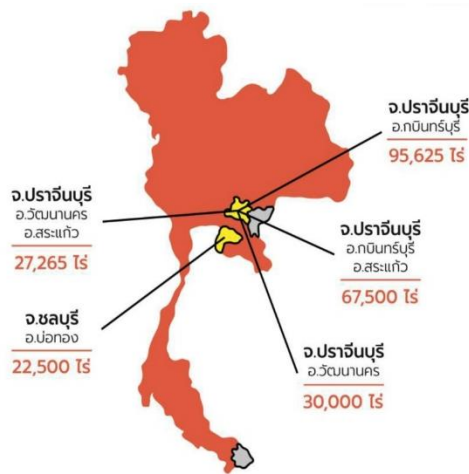
ทศพร สุวรรณโณ

กองบริหารจัดการวัสดุอุตสาหกรรม

ทองคำเป็นโลหะชนิดหนึ่งที่เป็นที่รู้จักทั่วไปว่ามีบทบาทในด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม โดยทองคำบริสุทธิ์เป็นโลหะที่ค่อนข้างอ่อน จึงนิยมผสมโลหะอื่นเข้าไปด้วย เพื่อให้เนื้อทองสวยแข็งขึ้นและสามารถนำมาทำเป็นทองรูปพรรณและเครื่องประดับต่าง ๆ รวมทั้งนำไปใช้ประโยชน์ในทางอุตสาหกรรมอีกด้วย และปัจจุบันทองคำเป็นที่ยอมรับในระดับสากลว่าเป็นแหล่งสะสมความมั่งคั่งในช่วงที่เศรษฐกิจถดถอยหรือเกิดวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจ โดยในมุมมองบุคคลทั่วไปจะมองว่าการซื้อทองเป็นทางเลือกในการสะสมความมั่งคั่ง การออม หรือการลงทุนในรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีข้อดีแตกต่างจากการออมรูปแบบอื่นเนื่องจากการออมที่มีความปลอดภัย ดังนั้น หากพิจารณาทั้งสองมุมมองทั้งในด้านส่วนบุคคลและภาครัฐจะเห็นว่าทองคำถือเป็นแร่ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจ ซึ่งบทความสถานการณ์ทองคำในปี ๒๕๖๖ จะอธิบายถึงการวิวัฒนาการผลิตแร่ทองคำ แหล่งแร่ทองคำในประเทศไทย และสถานการณ์ทองคำในประเทศไทย

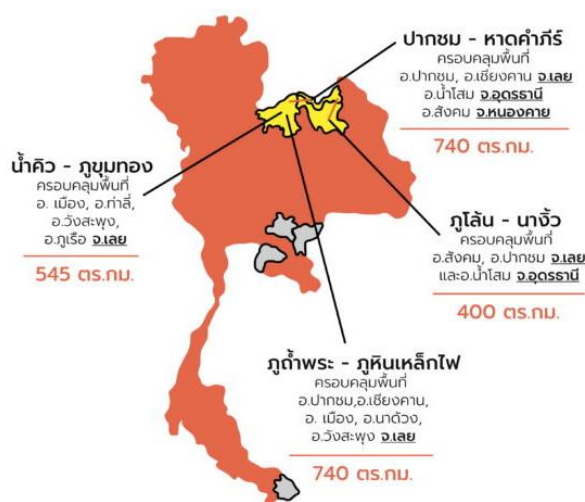
๑. วิวัฒนาการผลิตแร่ทองคำ

ในอดีตประเทศไทยได้เริ่มมีการผลิตทองคำตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ เมื่อ พ.ศ. ๒๒๙๐ ค้นพบแร่ทองคำที่ตำบลบางสะพาน เมืองกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยโปรดให้ร่อนแร่ตั้งแต่เดือน ๑๒ ถึงสิ้นเดือน ๕ พ.ศ. ๒๒๙๓ ได้ทองคำหนัก ๙๐ ชั่งเศษ และโปรดให้นำแผ่นทองคำที่ได้มาใช้ปิดมณฑปพระพุทธบาทจังหวัดสระบุรี และสูญหายไปในช่วงเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ ต่อมาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. ๒๔๑๖ ได้เริ่มมีการทำเหมืองใต้ดินเป็นครั้งแรกได้ว่าจ้างชาวต่างประเทศควบคุมงานที่แหล่งบ้านบ่อทอง อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี และจากนั้นในปี พ.ศ. ๒๔๗๙-๒๔๘๓ ได้มีการให้สัมปทานการทำเหมืองแร่ทองคำ แก่บริษัทฝรั่งเศส ชื่อ Societe' des Mine d'Or do Litcho สามารถผลิตทองคำได้ทั้งสิ้น ๖๒,๗๓๙ ออนซ์ หรือประมาณ ๑,๙๕๑ กิโลกรัม ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๐ รัฐบาลได้เล็งเห็นว่าแหล่งแร่ทองคำมีความสำคัญแต่ไม่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐอย่างจริงจังจึงได้มีการส่งเสริมเพื่อพัฒนาแหล่งแร่ทองคำ โดยที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๐ ได้มีมติเห็นชอบนโยบายส่งเสริมการลงทุนสำรวจและพัฒนาแหล่งแร่ทองคำให้เป็นโครงการลงทุนขนาดใหญ่ในขณะนั้น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และในวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๓๐ กระทรวงอุตสาหกรรมได้ออกประกาศกำหนดพื้นที่เพื่อพัฒนาแร่ทองคำเป็นโครงการใหญ่ ๕ แห่ง ได้แก่ ๑. อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน ๙๕,๖๒๕ ไร่ ๒. อำเภอกบินทร์บุรี อำเภอสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน ๖๗,๕๐๐ ไร่ ๓. อำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน ๓๐,๐๐๐ ไร่ ๔. อำเภอวัฒนานคร อำเภอสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน ๒๗,๒๖๕ ไร่ และ ๕. อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำนวน ๒๒,๕๐๐ ไร่ ตามภาพที่ ๑

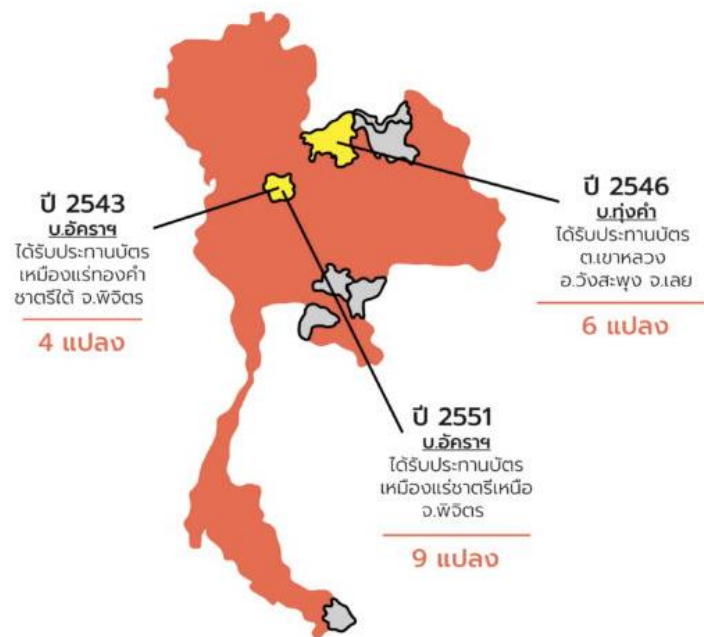
ภาพที่ ๑ ประกาศกำหนดพื้นที่โครงการพัฒนาเมืองแร่ทองคำ ๕ แห่ง ปี ๒๕๓๐
ที่มา สำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิก้า

หลังจากได้ดำเนินมาตรการกลับพบว่าไม่มีนักลงทุนยื่นข้อเสนอเข้าลงทุน เนื่องจากสถานการณ์ราคาทองคำของโลกที่ตกต่ำ รวมถึงการจัดเก็บค่าภาคหลวงที่อยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ ๑๐ แต่นโยบายส่งเสริมการลงทุนพัฒนาเมืองแร่ทองคำยังคงอยู่มาจนถึงรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้มีมติ ครม. ในวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๓๒ ให้กระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดพื้นที่โครงการพัฒนาเมืองแร่ทองคำเพื่อให้เอกชนสามารถประกอบกิจการเมืองแร่ทองคำที่จังหวัดเลยและหนองคายเพิ่มอีก ๔ แห่ง คือ ๑. บริเวณปากชม-หาดคัมภีร์ ในอำเภอปากชม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี และอำเภอสว่างค้อ จังหวัดหนองคาย พื้นที่ ๗๔๐ ตารางกิโลเมตร ๒. บริเวณภูโหล่น-นาจั่ว ในอำเภอสว่างค้อ อำเภอปากชม จังหวัดเลย และอำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี พื้นที่ ๔๐๐ ตารางกิโลเมตร ๓. บริเวณภูถ้ำพระ-ภูหินเหล็กไฟ ในอำเภอปากชม อำเภอเชียงคาน อำเภอเมือง อำเภอนาดูน อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย พื้นที่ ๗๔๐ ตารางกิโลเมตร และ ๔. บริเวณน้ำคิ้ว-ภูซุมทอง ในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอท่าลี่ อำเภอวังสะพุง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย พื้นที่ ๕๕๕ ตารางกิโลเมตร ตามภาพที่ ๒

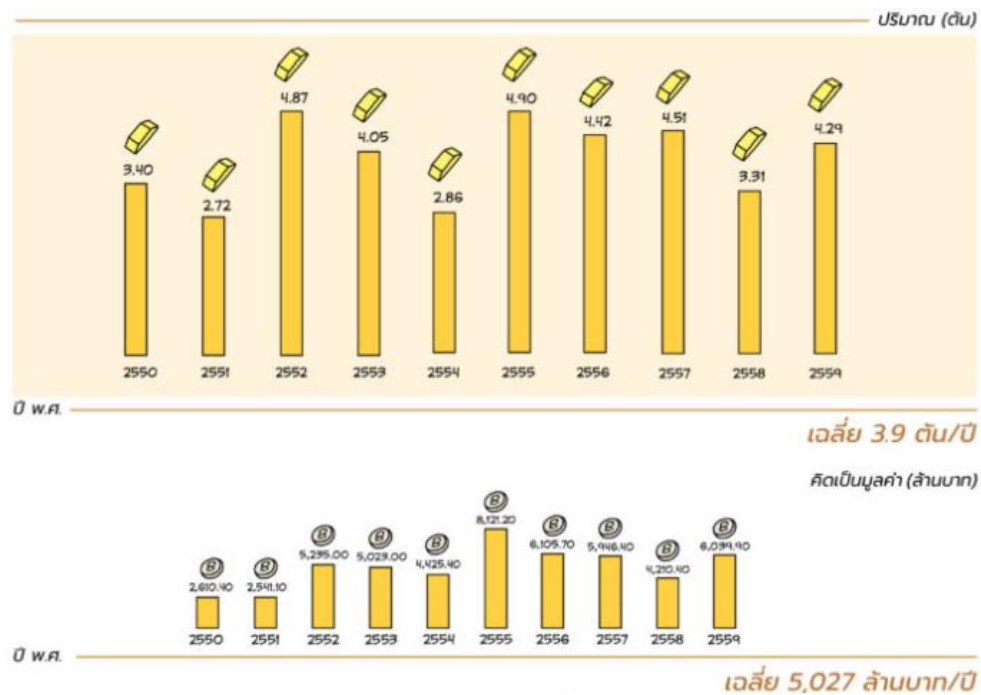
ภาพที่ ๒ ประกาศกำหนดพื้นที่โครงการพัฒนาเมืองแร่ทองคำ ๔ แห่ง ปี ๒๕๓๒
ที่มา สำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิก้า

หลังจากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ บริษัท หุ่นคาฮาเบอร์ จำกัด และบริษัท หุ่นคำ จำกัด ได้ทำสัญญาสำรวจเหมืองแร่ทองคำต่อกรมทรัพยากรธรณีในพื้นที่แหล่งแร่ทองคำภูทับฟ้า อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย จากการสำรวจพบว่าบริเวณดังกล่าวมีทองคำสมบูรณ์มากพอที่จะพัฒนาเป็นเหมืองทองคำและมีความคุ้มค่าในการยื่นลงทุนจึงได้ยื่นขอประทานบัตรจำนวน ๖ แปลง พื้นที่ ๑,๓๐๘ ไร่ ปริมาณสำรองสินแร่ ๑,๐๓๗,๔๕๗ ตัน โดยคาดว่าจะเป็นปริมาณทองคำที่ ๕,๑๖๑ กิโลกรัม และในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ จึงได้เปิดการทำเหมืองทองคำ แต่หลังจากนั้นได้ยุติการทำเหมืองลงเนื่องจากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและข้อพิพาทกับชุมชนในพื้นที่โดยได้รับการคัดค้านจากชุมชนอย่างรุนแรง นอกจากนี้ยังมีบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) ได้เริ่มทำการสำรวจแหล่งแร่ทองคำในพื้นที่จังหวัดพิจิตรและเพชรบูรณ์ ในปี ๒๕๓๗ ซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ที่อยู่นอกพื้นที่พัฒนาเหมืองแร่ทองคำโดยเป็นโครงการใหญ่ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งในวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๔๓ บริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) ได้ประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์และพิจิตรจำนวน ๔ แปลง ซึ่งเป็นพื้นที่เหมืองแร่ทองคำชาติรีใต้ และในปี ๒๕๕๔ บริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) ได้รับสิทธิส่งเสริมการลงทุนจาก BOI โดยยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล ๘ ปี แล้วได้เริ่มการผลิตทองคำเชิงพาณิชย์ และในปี ๒๕๕๑ บริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) ได้รับประทานบัตรเหมืองแร่ชาติรีเหนือเพื่อการทำเหมืองแร่ จำนวน ๙ แปลง ตามภาพที่ ๓

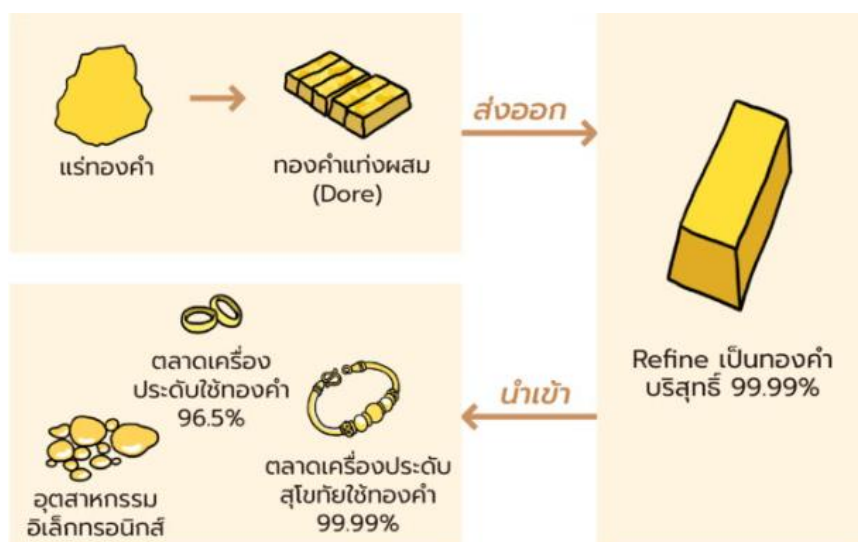
ภาพที่ ๓ การประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ ปี ๒๕๔๓-๒๕๕๑
ที่มา สำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิก้า

ทั้งนี้กระบวนการผลิตทองคำจากเหมืองเมื่อผลิตได้เป็นแท่งโตแร่แล้วจะส่งออกไปสกัดที่ต่างประเทศเพื่อผ่านกระบวนการทำให้เป็นทองคำบริสุทธิ์ (refine) โดยมีปริมาณเฉลี่ยปีละ ๓.๙๓ ตันต่อปี หรือคิดเป็นมูลค่าที่ ๕,๐๒๗ ล้านบาท ตามภาพที่ ๔

ภาพที่ ๔ ปริมาณและมูลค่าการส่งออกทองคำของประเทศไทย
ที่มา สำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิก้า

สำหรับห่วงโซ่การผลิตในประเทศไทยในสมัยอดีต ผู้ประกอบการกิจการเหมืองทองคำจะผลิตและส่งออกแท่งโดเร่หรือแท่งโลหะทองคำไปขายยังต่างประเทศทั้งหมด ขณะเดียวกันผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอัญมณี เครื่องประดับ การแพทย์ และอิเล็กทรอนิกส์ ได้มีการนำเข้าทองคำเพื่อมาใช้เป็นวัตถุดิบดังกล่าว โดยมีปริมาณการใช้สูงมากกว่าปริมาณที่ผลิตได้ในประเทศหลายเท่าตัว ตามภาพที่ ๕

ภาพที่ ๕ กระบวนการผลิตทองคำในประเทศไทย
ที่มา สำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิก้า

นอกจากนี้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอัญมณี เครื่องประดับ การแพทย์ และอิเล็กทรอนิกส์ ยังได้รับผลกระทบจากการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) อันเนื่องมาจากการนำเข้าทองคำบริสุทธิ์ที่มากกว่าร้อยละ ๙๖.๕ แต่เป็นการนำเข้ามาใช้ในอุตสาหกรรมจะไม่ได้รับการยกเว้นภาษี VAT และไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ตาม ข้อตกลงว่าด้วยเขตการค้าเสรี เนื่องจากมีการใช้วัตถุดิบภายในประเทศในสัดส่วนที่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ใน กฎหมายว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (rule of origin) จึงทำให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมดังกล่าวสูญเสีย ความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้น กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กระทรวงอุตสาหกรรม จึงนำแนวทางดังกล่าวมาถอดบทเรียนจนได้ข้อสรุปเป็นนโยบายการบริหารจัดการแร่ ทองคำของประเทศไทย เพื่อทลายข้อจำกัดด้านต่าง ๆ สำหรับด้านเศรษฐกิจ รัฐบาลได้เห็นว่าผลตอบแทนของ ห่วงโซ่การผลิตแร่ทองคำภายในประเทศยังอยู่ในระดับที่ต่ำและการกระจายผลประโยชน์ที่ได้จากทรัพยากรแร่ ทองคำยังไม่เป็นธรรมและขาดความเชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่อุปทาน จึงได้เริ่มกระบวนการส่งเสริมให้มีการ แปรรูปภายในประเทศเพื่อเสริมสร้างห่วงโซ่การผลิตภายในประเทศ รวมถึงด้านสิ่งแวดล้อมได้กำหนดให้มีการ จัดตั้งกองทุนเพื่อดูแลประชาชนและสิ่งแวดล้อม โดยบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) ได้นำส่งเงินเข้า กองทุนดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วย ๑. กองทุนฟื้นฟูเหมืองแร่ จัดเก็บร้อยละ ๑๐ ของค่าภาคหลวงแร่ ได้เป็น จำนวนเงิน ๕๒,๙๓๑,๓๔๐.๙๐ บาท ๒. กองทุนประกันความเสี่ยงจัดเก็บร้อยละ ๓ ของค่าภาคหลวงแร่ ได้เป็นจำนวนเงิน ๑๕,๘๗๙,๐๔๒.๒๘ บาท ๓. กองทุนพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่ จัดเก็บร้อยละ ๕ ของค่าภาคหลวงแร่ ได้เป็นจำนวนเงิน ๒๖,๔๕๖,๖๖๙.๔๓ บาท และ ๔. กองทุนเผื่อระวางสุขภาพของประชาชน ร้อยละ ๓ ของค่าภาคหลวงแร่ ได้เป็นจำนวนเงิน ๑๕,๘๗๙,๔๐๒.๒๘ บาท โดยบริษัทได้เริ่มนำเงินส่งเข้ากองทุน ตั้งแต่วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๖ จนถึงเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๗ เป็นจำนวนเงิน ๑๑๑,๑๕๕,๘๑๔.๙๒ บาท ทั้งนี้ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำยังมีรายละเอียดด้านต่าง ๆ ตามภาพที่ ๖

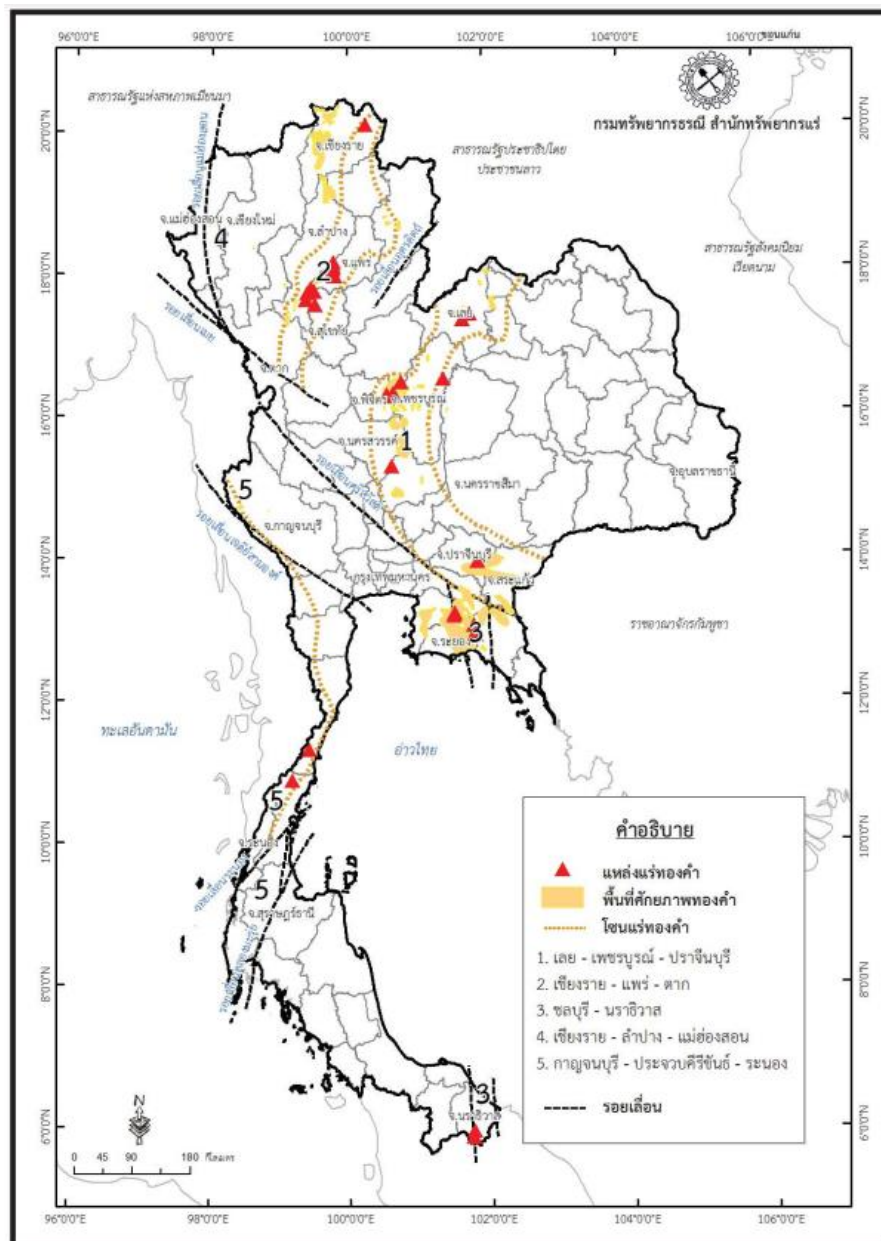

ภาพที่ ๖ กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ
ที่มา สำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิก้า

บริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) ได้กลับมาดำเนินการอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ซึ่งเป็นเหมืองทองคำเพียงแห่งเดียวของประเทศไทยที่ยังดำเนินการ จึงเห็นได้ว่าประเทศไทยได้มีการผลิตทองคำมาอย่างยาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

๒. แหล่งแร่ทองคำในประเทศไทย

จากแผนที่และข้อมูลแหล่งแร่ทองคำของประเทศไทยของกรมทรัพยากรธรณี ได้ระบุว่าแหล่งแร่ทองคำในประเทศไทย มีจำนวน ๓๒ แหล่ง โดยมีปริมาณทรัพยากรแร่ทองคำประมาณ ๑๔๘ ตัน จากลักษณะทางธรณีวิทยาของการเกิดแร่ และการกระจายตัวของแหล่งแร่ ตามภาพที่ ๗

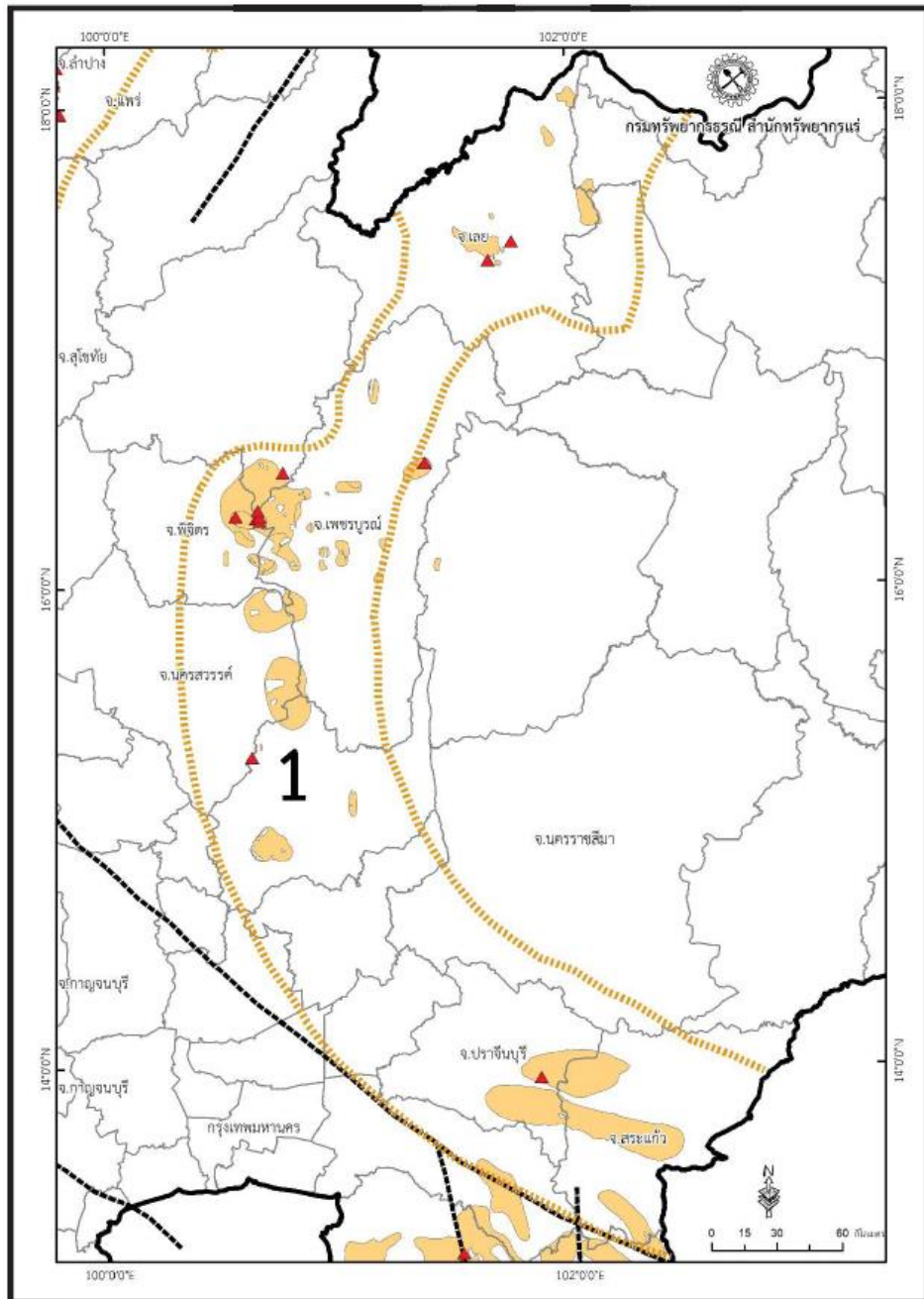

ภาพที่ ๗ กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ
ที่มา แผนที่และข้อมูลแหล่งแร่ของประเทศไทย ทองคำ ๒๕๕๙, กรมทรัพยากรธรณี

สามารถแบ่งพื้นที่แหล่งแร่ทองคำที่มีศักยภาพสูงในประเทศไทยออกเป็นแนวหรือโซนได้ทั้งหมดจำนวน ๕ แนวหลัก ประกอบด้วย

แนวแร่ทองคำที่ ๑ แนวเลย - เพชรบูรณ์ - ปราจีนบุรี

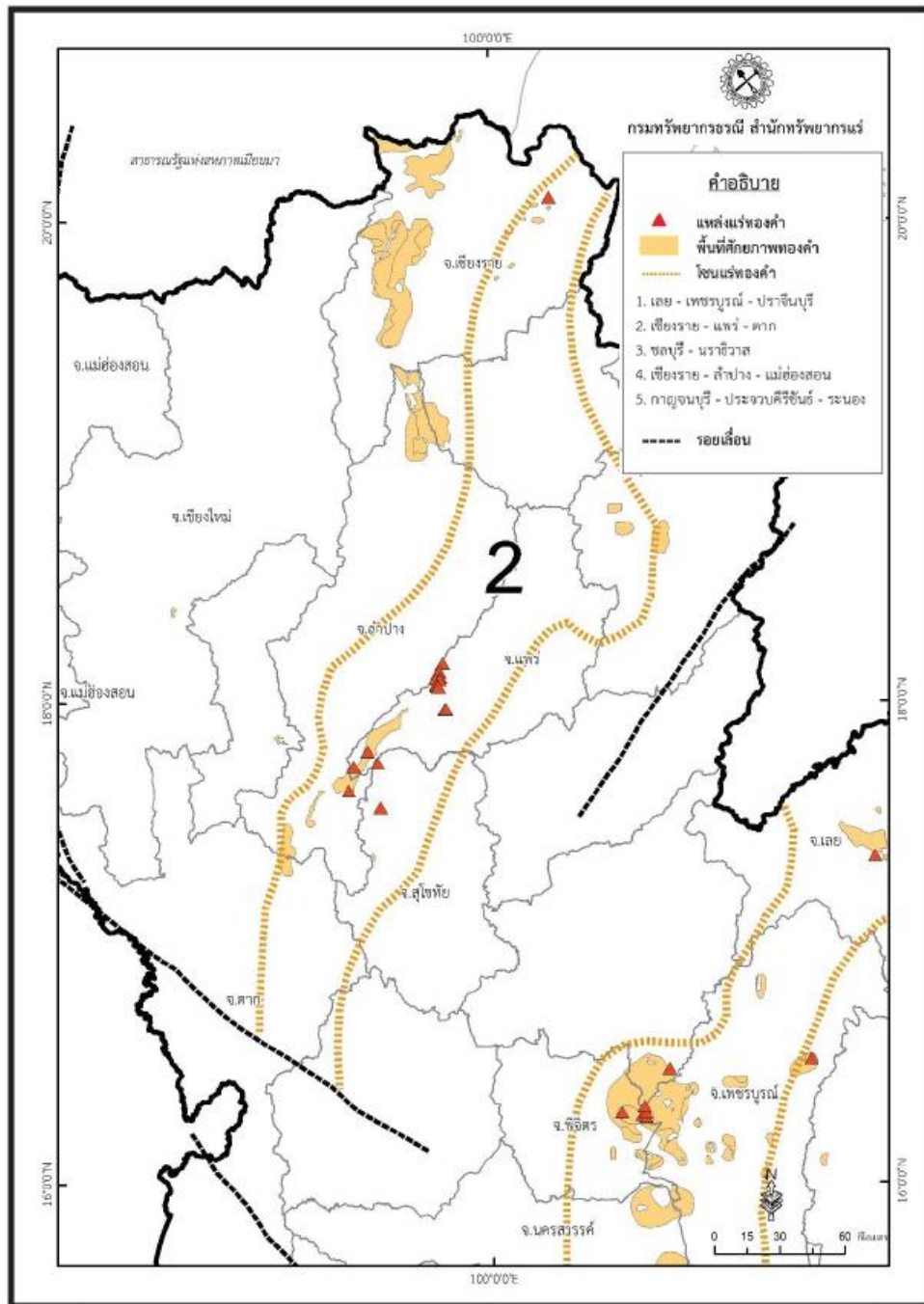
โดยแหล่งแร่ทองคำบริเวณนี้พบว่ามีศักยภาพแร่ทองคำสูงที่สุดในจำนวนแนวหลักทั้ง ๕ แนว โดยศักยภาพเริ่มตั้งแต่จังหวัดเลย - หนองคาย - อุดรธานี - เพชรบูรณ์ - พิจิตร - ลพบุรี - ปราจีนบุรี - สระแก้ว เช่น แหล่งแร่ทองคำ - เงินชาติรี แหล่งแร่ทองคำเขาพนมพา จังหวัดพิจิตร แหล่งแร่ทองคำภูทับฟ้า จังหวัดเลย เป็นต้น จากการสำรวจพบว่าแหล่งแร่ทองคำ จำนวน ๗ แหล่ง มีปริมาณทรัพยากรแร่ทองคำ จำนวน ๖๔ ตัน ตามภาพที่ ๘

ภาพที่ ๘ แนวแร่ทองคำที่ ๑ : แนวเลย - เพชรบูรณ์ - ปราจีนบุรี
ที่มา แผนที่และข้อมูลแหล่งแร่ของประเทศไทย ทองคำ ๒๕๕๙, กรมทรัพยากรธรณี

แนวแร่ทองคำที่ ๒ แนวเชียงราย - แพร่ - ตาก

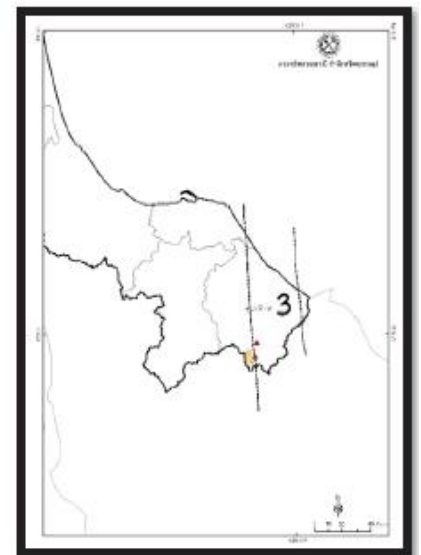
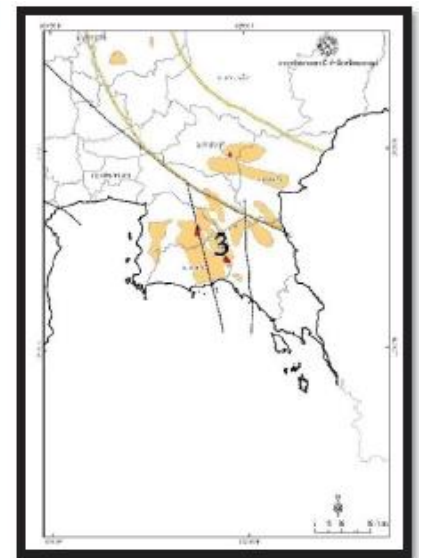
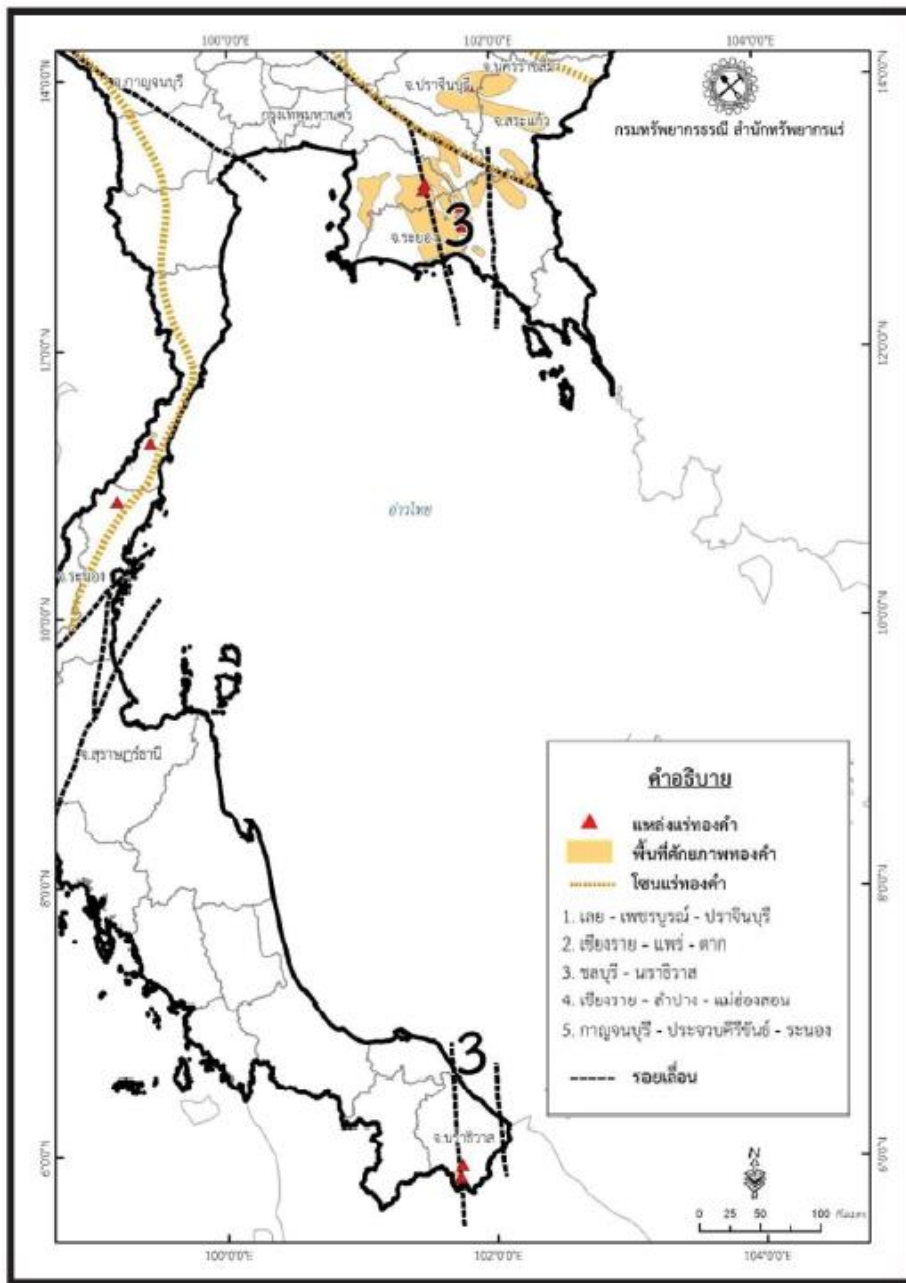
โดยแหล่งแร่ทองคำบริเวณนี้ พบว่าแร่ทองคำจะพบเฉพาะทางด้านใต้ของแนวเทือกหินเขาภูเขไฟ โดยเริ่มตั้งแต่ตะวันตกของจังหวัดเชียงราย พะเยา ผ่านอำเภอลอง ผ่านอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ต่อเนื่องถึง อำเภอเถิน อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง จากการสำรวจพบแหล่งแร่ทองคำ จำนวน ๑๖ แหล่ง มีทรัพยากรแร่ทองคำ จำนวน ๔๕.๕ ตัน ตามภาพที่ ๙

ภาพที่ ๙ แนวแร่ทองคำที่ ๒ : แนวเชียงราย - แพร่ - ตาก
ที่มา แผนที่และข้อมูลแหล่งแร่ของประเทศไทย ทองคำ ๒๕๕๙, กรมทรัพยากรธรณี

แนวแร่ทองคำที่ ๓ แนวชลบุรี - นราธิวาส

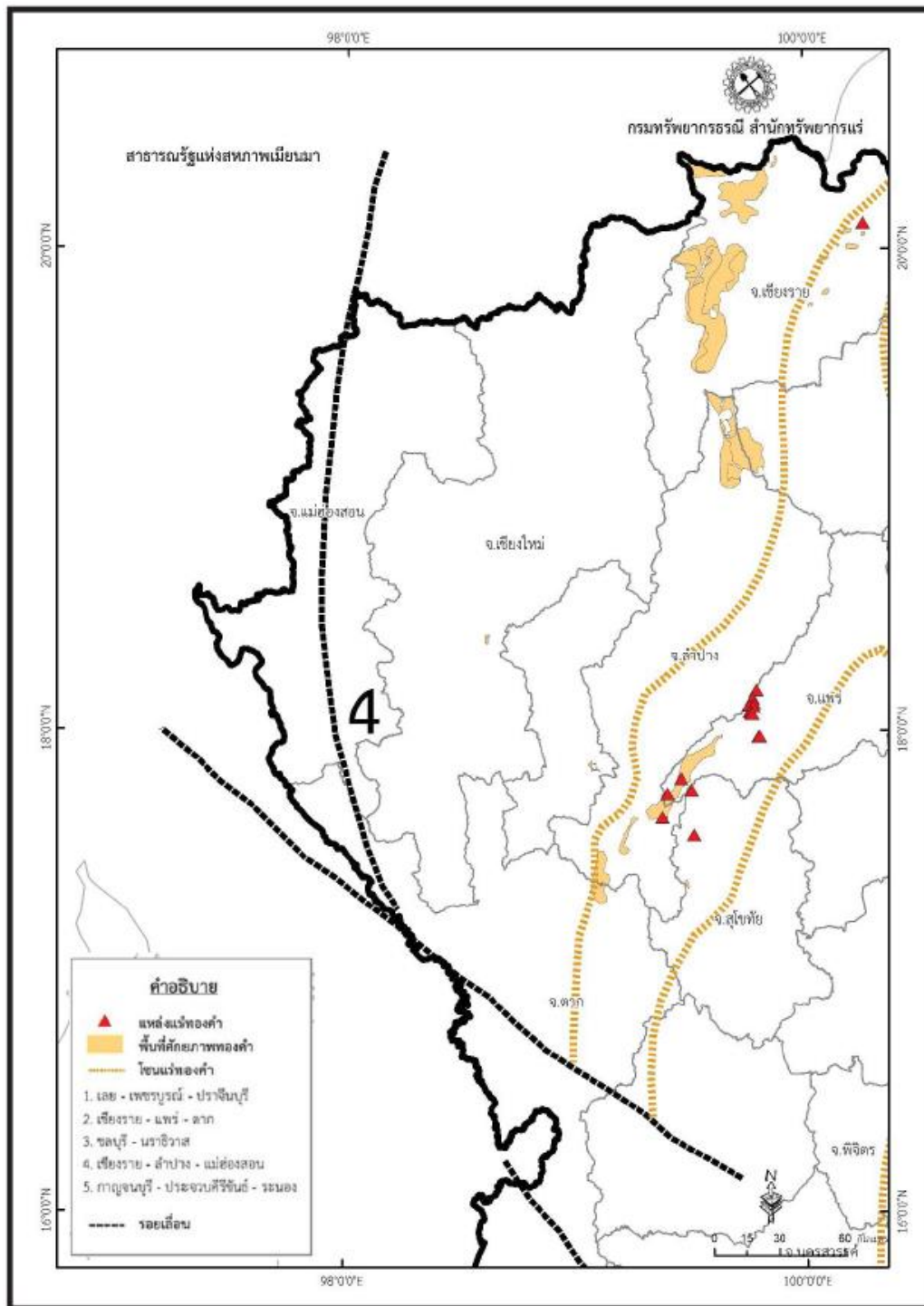
โดยแนวแร่ทองคำแนวนี้นับแร่ทองคำอยู่ใน ๓ จังหวัดคือ โดยเริ่มที่จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และ
อาจต่อเนื่องไปถึงจังหวัดนราธิวาส โดยมีอ่าวไทยปิดกั้น จากการสำรวจพบแหล่งแร่ทองคำ จำนวน ๗ แหล่ง
มีปริมาณทรัพยากรแร่ทองคำประมาณ ๖ ตัน ตามภาพที่ ๑๐

ภาพที่ ๑๐ แนวแร่ทองคำที่ ๓ แนวชลบุรี - นราธิวาส
ที่มา แผนที่และข้อมูลแหล่งแร่ของประเทศไทย ทองคำ ๒๕๕๙, กรมทรัพยากรธรณี

แนวร่ทองคำที่ ๔ แนวเชียงราย - ลำปาง - แม่ฮ่องสอน

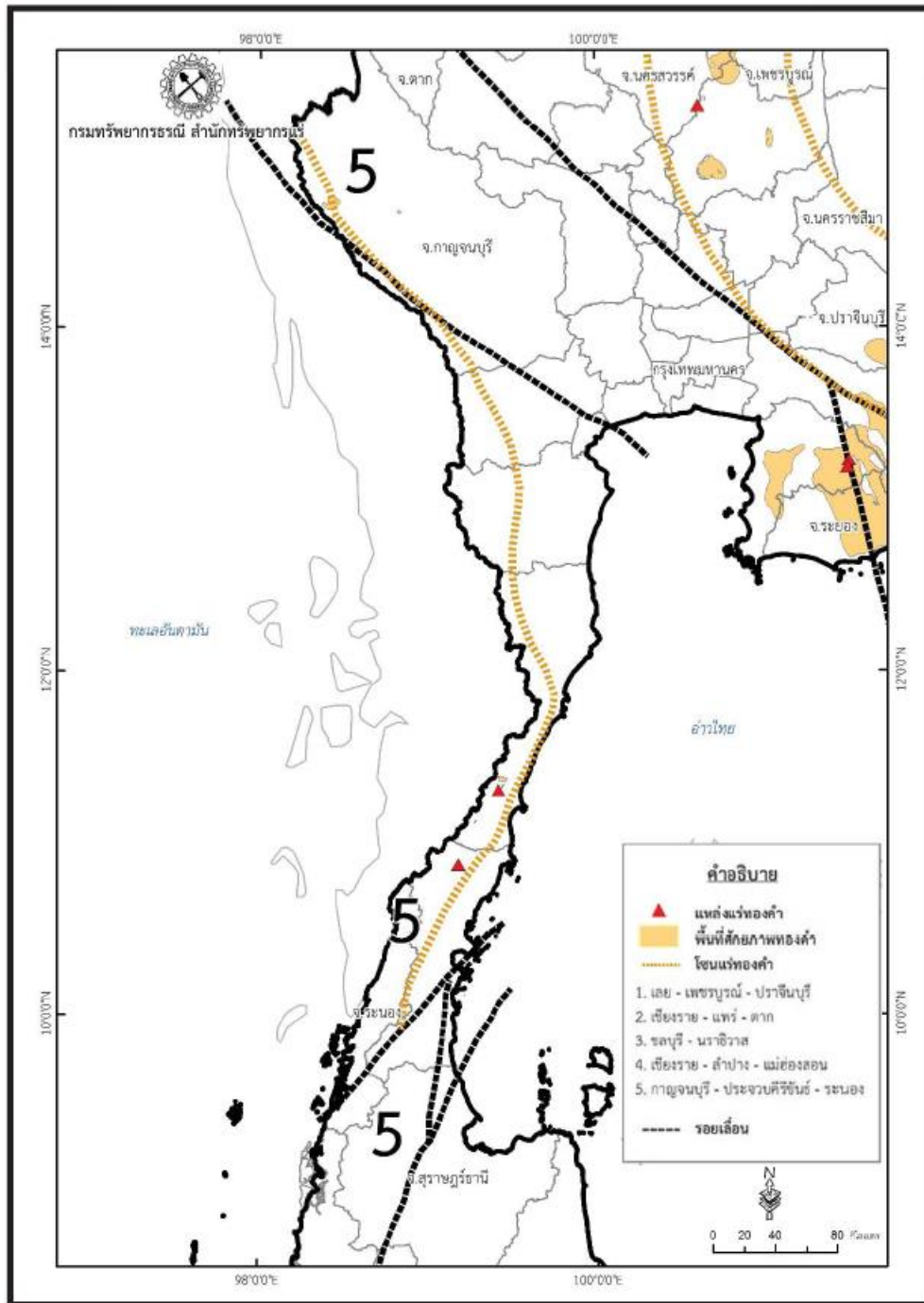
โดยแนวร่ทองคำแนวนี้สามารถพบทางตอนบนเหนือสุดของประเทศระหว่างชายแดนไทยกับประเทศเมียนมาร์ ลงมาทางทิศตะวันตกของจังหวัดเชียงรายผ่านลงมาทางตะวันตกของจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอนถึงจังหวัดตาก จากการสำรวจพบว่าแนวร่ทองคำนี้เป็นพื้นที่ศักยภาพทางแร่ แต่ยังไม่ได้ถูกจัดเป็นพื้นที่แหล่งแร่ ตามภาพที่ ๑๑

ภาพที่ ๑๑ แนวร่ทองคำที่ ๔ แนวเชียงราย - ลำปาง - แม่ฮ่องสอน
 ที่มา แผนที่และข้อมูลแหล่งแร่ของประเทศไทย ทองคำ ๒๕๕๙, กรมทรัพยากรธรณี

แนวแร่ทองคำที่ ๕ แนวกาญจนบุรี - ประจวบคีรีขันธ์ - พังงา

โดยแนวแร่ทองคำแนวนี้นั้น แร่ทองคำที่พบจะเป็นลักษณะการสะสมตัวแบบทุติยภูมิตามลำน้ำ ลำห้วยต่าง ๆ จะพบร่วมกับแร่ดีบุกที่อยู่ทางภาคตะวันตกของประเทศไทย เช่น แหล่งแร่ตะโกปิดทอง จังหวัดราชบุรี เขากะทะคว่ำ และเขาโพธิ์อิน จังหวัดพังงา แหล่งแร่ทองคำที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น จากการสำรวจพบแหล่งแร่ทองคำ จำนวน ๒ แหล่ง มีปริมาณทรัพยากรแร่ทองคำ จำนวน ๓๒.๕ ตัน ตามภาพที่ ๑๒

ภาพที่ ๑๒ แนวแร่ทองคำที่ ๕ แนวกาญจนบุรี - ประจวบคีรีขันธ์ - พังงา
ที่มา แผนที่และข้อมูลแหล่งแร่ของประเทศไทย ทองคำ ๒๕๕๙, กรมทรัพยากรธรณี

ทั้งนี้ เมื่อนำข้อมูลปริมาณสำรองแร่ทองคำทั้งประเทศมารวบรวมจะพบว่าประเทศไทยมีปริมาณสำรองแร่ทองคำที่มีความเป็นไปได้ของประเทศไทยอยู่ที่ ๑๔๘.๔๘ ตัน โดยอยู่ที่จังหวัดเชียงราย ๒๙.๘๖ ตัน จังหวัดตาก ๐.๑๔ ตัน จังหวัดแพร่ ๑๔.๕๖ ตัน จังหวัดพิจิตร ๑๔.๙๒ ตัน จังหวัดพิษณุโลก ๔๖.๒๓ ตัน จังหวัดปราจีนบุรี ๐.๐๘ ตัน จังหวัดจันทบุรี ๕.๗๑ ตัน จังหวัดชลบุรี ๐.๐๖ ตัน จังหวัดลพบุรี ๐.๘๓ ตัน จังหวัดสุโขทัย ๑.๑๒ ตัน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๓๑.๘๘ ตัน จังหวัดชุมพร ๐.๕๔ ตัน จังหวัดนราธิวาส ๐.๔๗ ตัน จังหวัดเลย ๒.๐๘ ตัน ตามตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ ปริมาณสำรองของแร่ทองคำที่เป็นไปได้ในประเทศไทย

ลำดับที่	ชื่อพื้นที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ปริมาณ(ตัน)
1	ห้วยซอ	ห้วยซอ	เชียงของ	เชียงราย	29.86
2	เขาช่องหมากยเขาตอยชนกัน	โป่งแดง	เมืองตาก	ตาก	0.14
3	ห้วยคำอ่อน	สรอย	วังชิ้น	แพร่	0.21
4	บ้านปางจั่น	สรอย	วังชิ้น	แพร่	0.00
5	ห้วยแม่ปาด	ห้วยอ้อ	ลอง	แพร่	0.02
6	คอยแก้วน้อย	ห้วยอ้อ	ลอง	แพร่	0.64
7	หนองบ้านปู	ห้วยทุ่ง	ลอง	แพร่	2.79
8	คอยมาฝั่ง	ห้วยทุ่ง	ลอง	แพร่	1.49
9	บ้านเค็ม	ห้วยทุ่ง	ลอง	แพร่	5.78
10	ห้วยนายนม 1	ห้วยทุ่ง	ลอง	แพร่	1.90
11	นาฮุ่นป่อง	ห้วยทุ่ง	ลอง	แพร่	1.51
12	ม่อนรังแร่ 1	ทุ่งแสง	ลอง	แพร่	0.22
13	บ้านแม่หมอกหัวน้ำ	แม่หมอก	เถิน	ลำปาง	0.00
14	หนองพระ (แหล่งแร่ทองคำเขาพนมพว)	หนองพระ	วังทรายพูน	พิจิตร	1.73
15	ทองคำ-เงินชาติรี	เขาเจ็ดลูก	ทับคล้อ	พิจิตร	13.19
16	เนินมะปราง	วังยาง	เนินมะปราง	พิษณุโลก	46.23
17	ห้วยร้อนทอง (เขาคกร)	ห้วยใหญ่	เมืองเพชรบูรณ์	เพชรบูรณ์	0.00
18	ปอทอง	ปอทอง	กบินทร์บุรี	ปราจีนบุรี	0.08
19	บ้านปอระฆัง	พะว้า	แก่งหางแมว	จันทบุรี	0.26
20	เขาวงกต I	พะว้า, น้ำเป็น	แก่งหางแมว, เขาชะเมา	จันทบุรี	1.07
21	เขาวงกต II	พะว้า, น้ำเป็น	แก่งหางแมว, เขาชะเมา	จันทบุรี	4.38
22	เขามดคำ	ปอทอง	ปอทอง	ชลบุรี	0.01
23	เขาปอทอง	ปอทอง	ปอทอง	ชลบุรี	0.05
24	ปอทอง	ปอทอง	หนองม่วง	ลพบุรี	0.83
25	ห้วยทองสาด	แม่สิน	ศรีสังขาลย์	สุโขทัย	0.43
26	บ้านปากคำบ้านห้วยหยวก	บ้านแก่ง	ศรีสังขาลย์	สุโขทัย	0.69
27	บ้านป่าร้อน	ร้อนทอง	บางสะพาน	ประจวบคีรีขันธ์	31.88
28	สลุย	สลุย	ท่าแซะ	ชุมพร	0.54
29	โต๊ะโมะ1	ภูเขาทอง	สุคิริน	นราธิวาส	0.47
30	โต๊ะโมะ2	ภูเขาทอง	สุคิริน	นราธิวาส	0.00
31	ภูปักธง	นาอาวน	เมืองเลย	เลย	0.20
32	บ้านนาหนองบง(ภูทับฟ้า)	เขาหลวง	วังสะพุง	เลย	1.88
				รวม	148.48

ที่มา สถิติแร่ทองคำ ๒๕๕๙, กรมทรัพยากรธรณี

นอกจากนี้ หากนับจากรายงานประจำปีของบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) ได้เปิดเผยว่ามีปริมาณสำรองแร่ทองคำสำรองของเหมืองแร่ชาติรี ปริมาณ ๕๑ ล้านตัน โดยคาดว่าจะปริมาณทองคำที่ ๓๙,๒๗๐,๐๐๐ กรัม และสำหรับปริมาณการใช้โดยเฉลี่ยในช่วงเดือนเมษายนถึงธันวาคม ๒๕๖๖ เดือนละ ๙๐,๘๑๓.๔๘ กรัม ดังนั้นจากปริมาณสำรองดังกล่าว สามารถรองรับการใช้ได้ประมาณ ๓๖ ปี

๓. สถานการณ์ทองคำในประเทศไทย

๓.๑ อาชญาบัตร

จากฐานข้อมูลอาชญาบัตรของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ในปี พ.ศ. ๒๕๖๗ พบว่า ประเทศไทยมีอาชญาบัตรทองคำที่มีสถานะ “มีอายุ” จำนวน ๒๙ แปลง โดยมีอายุถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๘ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๒๕๑,๗๙๑ ไร่ ในจังหวัดเพชรบูรณ์

๓.๒ ประทานบัตร

จากฐานข้อมูลประทานบัตรของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ในปี พ.ศ. ๒๕๖๗ พบว่า ประเทศไทยมีประทานบัตรทองคำที่มีสถานะ “มีอายุ” จำนวน ๑๓ แปลง ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๓,๔๐๙ ไร่ โดยตั้งอยู่ที่จังหวัดพิจิตร และเพชรบูรณ์ ตามตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ ประทานบัตรทองคำ

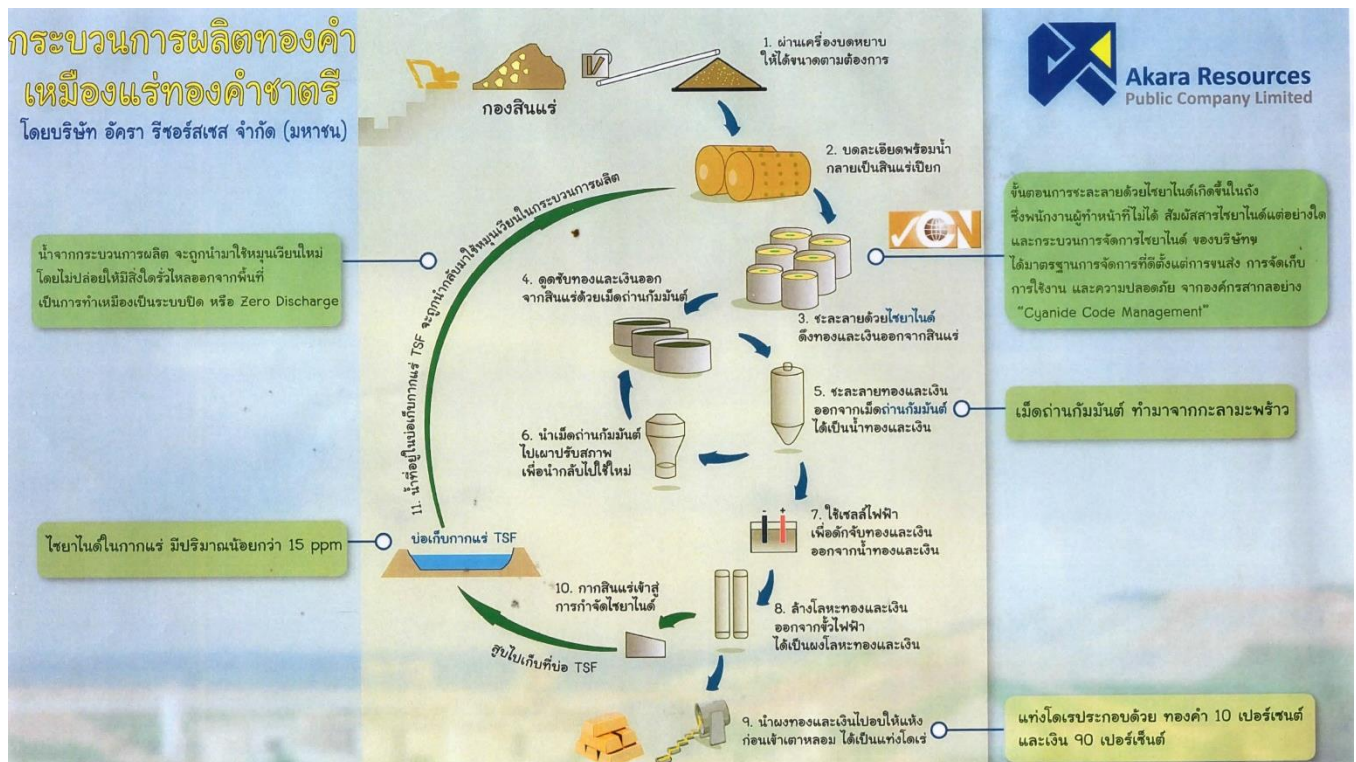
จังหวัด	จำนวนประทานบัตรที่มีอายุ (แปลง)	พื้นที่ประทานบัตรรวม (ไร่)
พิจิตร	๘	๒,๑๖๑
เพชรบูรณ์	๕	๑,๒๔๘
รวม	๑๓	๓,๔๐๙

ที่มา: ฐานข้อมูลประทานบัตร กองบริการงานอนุญาต กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.)

๓.๓ การผลิต

การผลิตทองคำในประเทศไทยมีบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ประกอบการเพียงรายเดียว โดยมีเหมืองแร่ทองคำชาติรีในการผลิตและใช้วิธีการทำเหมืองแบบเหมืองเปิด (Open-Pit Mining) โดยขุดเป็นบ่อเหมืองลึกลงไปจากผิวดินในบริเวณที่มีสายแร่ทองคำปรากฏอยู่ โดยนักธรณีวิทยาจะเริ่มจากการเจาะเก็บตัวอย่างสินแร่เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าความสมบูรณ์ของสินแร่ทองคำ เพื่อจำแนกคุณภาพสินแร่ออกเป็นสินแร่ทองคำเกรดสูง สินแร่ทองคำเกรดต่ำ และมูลหิน รวมทั้งมีการจัดเก็บข้อมูลพื้นที่สำรวจจริงวัดพื้นที่ด้วยเทคโนโลยีโดรนไลดาร์ (LiDAR) ภายหลังจากได้รับข้อมูลภูมิประเทศสำหรับพื้นที่ที่จะทำเหมืองจากการรังวัดอย่างละเอียดแล้ว จะมีการออกแบบการทำเหมืองด้วยข้อมูลภูมิประเทศร่วมกับข้อมูลด้านความสมบูรณ์ของสินแร่ โดยคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น ปริมาณและความสมบูรณ์ของสินแร่ที่จะป้อนเข้าโรงประกอบการโลหกรรม ประเภทและปริมาณของเครื่องจักรที่จะใช้ในการทำเหมือง ความคุ้มทุน ความปลอดภัย ข้อกำหนดและมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมือง รวมถึงมาตรการการป้องกันผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดจากการทำเหมือง เป็นต้น และเมื่อได้แผนการทำเหมืองและแบบของบ่อเหมืองแล้ว เจ้าหน้าที่ที่ควบคุมการทำเหมืองจะใช้แผนและแบบดังกล่าวในการควบคุมการทำงานของเครื่องจักร ให้สามารถผลิตสินแร่สำหรับป้อนเข้าโรงประกอบโลหกรรม และบริหารจัดการมูลดินทิ้งให้เป็นไปตามแผนการทำเหมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพและเริ่มทำเหมืองแร่ทองคำ สำหรับกระบวนการผลิตแร่ทองคำจะมีกระบวนการผลิตโดยเริ่มการผลิตและได้กองสินแร่ทองคำแล้วจะถูกส่งนำไปบดละเอียดพร้อมน้ำกลายเป็นสินแร่เปียกจากนั้นจะถูกนำไปชะละลายด้วยไซยาไนด์เพื่อดึงทองออกจากสินแร่แล้วดูดซับทองออก

จากสินแร่ด้วยเม็ดถ่านกัมมันต์ นำเม็ดถ่านกัมมันต์ไปชะละลายเพื่อนำทองคำออกจากนั้นใช้เซลล์ไฟฟ้าเพื่อตกจับทองคำออกจากน้ำทองคำหลังจากนั้นนำขี้ไฟฟ้ามาล้างโลหะทองคำออกจนได้เป็นผงโลหะทองคำแล้วนำผงโลหะทองคำไปอบแห้งก่อนเข้าเตาหลอมจนได้เป็นแท่งโดเร่ ซึ่งมีรายละเอียด ตามรูปภาพที่ ๑๓

ภาพที่ ๑๓ กระบวนการผลิตทองคำเหมืองแร่ทองคำชาติ
ที่ท่า สำนักร้าวออนไลน์ไทยพับลิก้า

บริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) ได้เริ่มมีการผลิตทองคำตั้งแต่เดือนมีนาคม ๒๕๖๖ จึงทำให้ทั้งปี ๒๕๖๖ มีการผลิตทองคำทั้ง ๒ จังหวัด คือ พิจิตรและเพชรบูรณ์ รวม ๘๘๗,๖๐๖.๙ กรัม และมีมูลค่าการผลิตที่ ๑,๙๖๑.๑ ล้านบาท ตามตารางที่ ๓

ตารางที่ ๓ ปริมาณการผลิตทองคำ

หน่วย: กรัม	
จังหวัด	๒๕๖๖
พิจิตร	๒๐๖,๘๔๖.๓
เพชรบูรณ์	๖๘๐,๗๖๐.๖
รวมทั้งประเทศ	๘๘๗,๖๐๖.๙
มูลค่า (ล้านบาท)	๑,๙๖๑.๑

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กพร.

๓.๔ การใช้

สำหรับการใช้โดยนับจากการนำแร่ทองคำออกจากเหมือง โดยหลังจากที่ได้เริ่มมีการเปิดทำการของบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) ประเทศไทยได้มีการใช้แร่ทองคำในปี ๒๕๖๖ ตั้งแต่เดือนเมษายนถึงธันวาคม จำนวน ๘๑๗,๓๒๑.๔ กรัม คิดเป็นมูลค่า ๑,๘๐๗.๖๒ ล้านบาท โดยเป็นการส่งไปโรงหลอมโลหะเพื่อนำไปผ่านกระบวนการทำให้เป็นทองคำบริสุทธิ์ (refine) และขายให้ผู้ประกอบการภายในประเทศ

ตามกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ สำหรับแนวโน้มการใช้แร่ทองคำ หากวิเคราะห์จากค่าภาคหลวงแร่โดยเปรียบเทียบในช่วง ๖ เดือนแรก ของปี ๒๕๖๖ และ ๒๕๖๗ พบว่ามีปริมาณการใช้ลดลงร้อยละ ๓.๒๗ ขณะที่มูลค่าเพิ่มสูงขึ้นที่ร้อยละ ๑๙.๑๑ เนื่องจากราคาทองคำที่ปรับตัวสูงขึ้น

๓.๕ ค่าภาคหลวงแร่ทองคำ

ในอดีตค่าภาคหลวงแร่ของประเทศไทยมีการจัดเก็บในอัตราสูงถึงร้อยละ ๑๐ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้มีการปรับลดค่าภาคหลวงแร่เหลือร้อยละ ๒.๕ โดยใช้ราคาตลาดทองคำลอนดอนเป็นมาตรฐานเพื่อดึงดูดให้นักลงทุนเข้ามาลงทุนเหมืองแร่ทองคำในประเทศไทย หลังจากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ได้มีการทบทวนนโยบายพัฒนาเหมืองแร่ทองคำ โดยให้ความสำคัญกับเรื่องความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรโดยในวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ กระทรวงอุตสาหกรรมได้ออกกฎกระทรวงปรับอัตราค่าภาคหลวงใหม่จากเดิมที่ใช้สูตรคงที่ร้อยละ ๒ เปลี่ยนมาใช้สูตรก้าวหน้าร้อยละ ๐-๒๐ โดยมีการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ทองคำที่แท้จริง หรือ effective rate เฉลี่ยอยู่ที่ประมาณร้อยละ ๑๐ หลังจากนั้นได้มีการประกาศปรับอัตราค่าภาคหลวงแร่ทองคำใหม่อีกครั้งโดยยึดตามราคาทองคำตามกฎกระทรวงกำหนดอัตราค่าภาคหลวงแร่ พ.ศ. ๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ โดยได้กำหนดอัตราค่าภาคหลวงแร่ทองคำ ตามตารางที่ ๔

ตารางที่ ๔ อัตราค่าภาคหลวงแร่ทองคำ

ลำดับที่	ราคาตลาดแร่ที่อธิบดีประกาศกำหนด	อัตราค่าภาคหลวงแร่ (ร้อยละ)
๑	ไม่เกิน ๔๐๐ บาท/กรัม	๒.๕
๒	มากกว่า ๔๐๐ ถึง ๖๐๐ บาท/กรัม	๕
๓	มากกว่า ๖๐๐ ถึง ๑,๐๐๐ บาท/กรัม	๑๐
๔	มากกว่า ๑,๐๐๐ ถึง ๑,๕๐๐ บาท/กรัม	๑๕
๕	มากกว่า ๑,๕๐๐ บาท/กรัม	๒๐

ที่มา : กองกฎหมาย กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

สำหรับราคาทองคำในวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๗ อยู่ที่ ๒,๘๑๗.๕๑ บาทต่อกรัม จะสามารถคำนวณเป็นอัตราค่าภาคหลวงได้ ตามตารางที่ ๕

ตารางที่ ๕ คำนวณค่าภาคหลวงแร่ทองคำ

ลำดับที่	ราคาตลาดแร่ที่อธิบดีประกาศกำหนด	อัตราค่าภาคหลวงแร่ (ร้อยละ)	ค่าอัตราค่าภาคหลวงแร่
๑	ไม่เกิน ๔๐๐ บาท	๒.๕	$๔๐๐ \times ๐.๐๒๕ = ๑๐$
๒	มากกว่า ๔๐๐ ถึง ๖๐๐ บาท	๕	$๒๐๐ \times ๐.๐๕ = ๑๐$
๓	มากกว่า ๖๐๐ ถึง ๑,๐๐๐ บาท	๑๐	$๔๐๐ \times ๐.๑๐ = ๔๐$
๔	มากกว่า ๑,๐๐๐ ถึง ๑,๕๐๐ บาท	๑๕	$๕๐๐ \times ๐.๑๕ = ๗๕$
๕	มากกว่า ๑,๕๐๐ บาท	๒๐	$๑,๒๓๖.๖๐ \times ๐.๒๐ = ๒๔๗.๓๒$
รวม			๓๘๒.๕๐

ที่มา : กองบริการงานอนุญาต กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

เมื่อคิดเป็นร้อยละของค่าภาคหลวงแร่ (ค่าอัตราค่าภาคหลวงแร่/ราคาทองคำต่อกรัม) × ๑๐๐ จะได้ ร้อยละ ๑๔.๑๔ ดังนั้น หากเปรียบเทียบปัจจุบันกับอดีตจะเห็นว่าอัตราค่าหลวงแร่มีอัตราที่สูงกว่า ซึ่งถือเป็น รายได้ของประเทศ โดยในปี ๒๕๖๖ มีการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่อยู่ที่ ๒๕๒.๘๘ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๘๘ ของค่าภาคหลวงแร่ และเป็นลำดับที่ ๕ ของการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ทั้งหมด

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าทองคำตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นโลหะที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจอย่างมาก สร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยประเทศไทยได้มีการผลิตทองคำตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๖๗ ได้มีอาชญาบัตรที่ยังมีสถานะ “มีอายุ” เพื่อการสำรวจค้นหาแหล่งแร่ทองคำอยู่ ๒๙ แปลง คลอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๒๕๑,๗๙๑ ไร่ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ และมีประทานบัตรเพื่อการทำเหมืองที่ ๑๓ แปลง เป็นพื้นที่ ๓,๔๐๙ ไร่ ซึ่งในขณะนี้ประเทศไทยมีผู้ประกอบการที่มีการเปิดกิจการเหมืองทองคำอยู่ เพียงรายเดียว คือ บริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) ที่ยังคงดำเนินการผลิต โดยในปี ๒๕๖๖ ตั้งแต่ เดือนเมษายนถึงธันวาคม ๒๕๖๖ มีการผลิตอยู่ที่ โดยมี ๘๘๗,๖๐๖.๙ กรัม คิดเป็นมูลค่าการผลิตที่ ๑,๙๖๑.๑ ล้านบาท และมีการส่งไปสกัดเป็นทองคำบริสุทธิ์ (refine) อยู่ที่ ๘๑๗,๓๒๑.๔ กรัม คิดเป็นมูลค่า ๑,๘๐๗.๖๒ ล้านบาท สร้างรายได้ให้แก่ประเทศผ่านค่าภาคหลวงแร่สูงถึง ๒๕๒.๘๘ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๘๘ ของ ค่าภาคหลวงแร่ทั้งหมด ทั้งนี้ ปริมาณแหล่งแร่ทองคำในประเทศไทย หากวิเคราะห์ในมุมมองทางธรณีวิทยาจะ พบว่าประเทศยังมีแร่ทองคำอยู่ในประเทศอีกประมาณ ๑๕๐ ตัน เพื่อรองรับการใช้ และหากพิจารณาผ่านการ อนุญาตประทานบัตรที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้จะมีแร่ทองคำที่รองรับการใช้อยู่ที่ ๓๙,๒๗๐,๐๐๐ กรัม ซึ่งสามารถ รองรับการใช้งานได้อีก ๓๖ ปี

แหล่งที่มาของข้อมูล

๑. ระบบฐานข้อมูลใบอนุญาตประทานบัตร. https://www.dpim.go.th/webservices/con_report.php
๒. รายงานข้อมูลสถิติแร่. <https://www1.dpim.go.th/ppr/title.php?tid=000001704693901>
๓. แผนที่และข้อมูลแหล่งแร่ของประเทศไทย ทองคำ ๒๕๕๙, กรมทรัพยากรธรณี <https://s.dpim.go.th/s3>
๔. ถอดบทเรียน ๓๐ ปี นโยบายเหมืองแร่ทองคำ จากรัฐบาล พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ถึง “คสช.” สำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิก้า <https://s.dpim.go.th/s4>
๕. กระบวนการผลิตทองคำ เหมืองแร่ทองคำชาติรี, สำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิก้า <https://s.dpim.go.th/s5>